

HISTRIA

HISTRIA

8

Pula 2018.

UDK 94(497.57) | ISSN 1848-1183

Časopis objavljuje priloge iz područja istarske povijesti, povijesti umjetnosti, muzeologije, arheologije, etnografije i antropologije.

La rivista pubblica articoli nell'ambito della storia istriana, storia dell'arte, museologia, archeologia, etnografia ed antropologia.

Časopis objavlja prispjevke s područja istrske zgodovine, umetnostne zgodovine, muzeologije, arheologije, etnografije in antropologije.

The Journal publishes papers focusing on Istria with themes including but not limited to: history, art history, museology, archeology, ethnography and anthropology.

Izdavač Publisher	Istarsko povijesno društvo – Società storica istriana – Istrsko zgodovinsko društvo
Suizdavači Co-Publishers	Povijesni i pomorski muzej Istre – Museo storico e navale dell'Istria, Arheološki muzej Istre, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Adresa Uredništva Editorial	I. Matetića Ronjgova 1, HR-52100 Pula, histrhia@ipd-ssi.hr , www.histrhia.com.hr
Glavni i odgovorni urednik Editor-in-Chief	Maurizio Levak
Uredništvo Editorial Board	Mihovil Dabo, Katarina Gerometta, Adriana Gri Štorga, Robert Kurelić, Maurizio Levak, Milan Radošević
Urednički odbor Advisory Board	Antoni Cetnarowicz (Kraków/Krakov/Cracovia), Javier Grossutti (Udine/Udin/Videm), Egidio Ivetic (Padova), Gracijano Kešac (Pula/Pola/Pulj), Dean Krmac (Koper/Capodistria/ Kopar), Darja Mihelič (Ljubljana/Lubiana), Elvis Orbančić (Pazin/Pisino), Alojz Štoković (Fažana/Fasana), Stipan Trogrlić (Pula/Pola/Pulj)
Lektor za hrvatski jezik	Vanessa Vitković Marčeta
Lektor za talijanski jezik	Sarah Zancovich
Prevoditelji izvadaka i sažetaka	Marijana Munitić, Sarah Zancovich, autori
Grafičko oblikovanje	Kadar, Pula
Oblikovanje naslovnice	Dražen Tomić
Naklada	400 primjeraka
Tiskanje su pomogli	Istarska županija – Regione Istriana, Grad Pula – Città di Pola

Časopis je uvršten u Emerging Sources Citation Index (ESCI). Thomson Reuters obavlja godišnje vrednovanje časopisa sadržanih u ESCI za primanje u Science Citation Index Expanded, Social Sciences i Arts & Humanities Citation Index.

The Review has been accepted for indexing in the Emerging Sources Citation Index (ESCI). Thomson Reuters evaluates journals in the ESCI each year for acceptance in the Science Citation Index Expanded, Social Sciences, and Arts & Humanities Citation Index.

Sadržaj | Indice | Vsebina | Contents

Rasprave i prilozi | Studi e saggi | Razprave in gradiva | Articles 11

Marina Zgrablić

Istria u kontekstu političko-vjerskih zbivanja na sjevernom Jadranu
od kraja 4. do kraja 6. stoljeća 13

Istria in the context of political and religious events in Northern Adriatic from
the late fourth until the late sixth century 32

Marco Apollonio

Le cinquecentine della Biblioteca del Ginnasio Gian Rinaldo Carli
di Capodistria 33

Sixteenth century books from the Library of Gian Rinaldo Carli High School in Koper 59

Miodrag Kalčić

Znanost i *novo doba* ili pseudopuljski alkemičari u novodobnom
hrvatskom zlatotvorstvu: o knjizi *Hrvatski alkemičari tijekom
stoljeća* Snježane Paušek-Baždar 61

Science and the New Age. Pseudo-Pula's alchemists in Croatian New Age
transmutation into gold: about the book *Croatian Alchemists through the
Centuries* by Snježana Paušek-Baždar 172

Dijana Muškardin

Istarski mornari na brodu *Carpathia* 175

Istrian sailors on the *Carpathia* 192

Jasenko Zekić

Štrajkovi pulskih tramvajaca kao posljedica njihova lošega materijalnog
statusa u kontekstu političkih i ekonomskih kriza u gradu 201

Pula's tram drivers' strikes as a result of their poor financial status in the context
of political and economic crises in the city 225

**Ocjene, prikazi, izvješća | Recensioni, segnalazioni,
comunicazioni | Ocene, prikazi, poročila | Reviews,
Reports, News**

227

- Vesna Girardi Jurkić, *Zapisi o kulturi davnih vremena. Antička baština Istre*,
Marčana: Susreti na dragom kamenu, 2017., 292 str. (Julija Trstenjak)** 229
- Sunčica Mustač, *Crkva sv. Mihovila u Banjolama kraj Peroja*,
Korpus ranosrednjovjekovne skulpture, knjiga 1, Split – Pula: Muzej hrvatskih
arheoloških spomenika / Arheološki muzej Istre, 2017., 119 str. (Gabriela Braić)** 233
- Predrag Marković – Ivan Matejčić – Damir Tulić, *Umjetnička baština istarske crkve /
Il patrimonio artistico della chiesa istriana, 2, Kiparstvo od 14. do 18. stoljeća /
Scultura dal XIV al XVIII secolo*, Pula – Pola: Istarska kulturna agencija – Agenzia
culturale Istriana / Porečka i Pulska biskupija – Diocesi di Parenzo e Pola /
Istarska županija – Regione Istriana / Arheološki muzej Istre – Museo archeologico
dell'Istria / Josip Turčinović, 2017., 402 str. (Mateja Jerman)** 236
- Istra u novom vijeku / Istria in the Modern Period*, urednica / editor in chief
Tatjana Bradara, Monografije i katalogi 30, Pula: Arheološki muzej Istre,
2017., 409 str. (Katarina Zenzerović)** 245
- Elena Uljančić-Vekić, *Vodič kroz vodu: vodoopskrba u povijesti Poreča*,
Poreč: Zavičajni muzej Poreštine – Museo del territorio parentino, 2017., 246 str.
(Željko Cetina)** 251
- Bruno Dobrić, *Novine i časopisi na njemačkom jeziku u Istri (1871. – 1918.)*.
Pula, Opatija, Brijuni, Pula: Istarski ogranak Društva hrvatskih književnika,
2016., 312 str. (David Orlović)** 254
- K. k. Istrianer Staatsbahn. Pogledi na gradnju istrske željeznice leta 1875 /
Vedute della ferrovia istriana in costruzione nel 1875 / Prikazi izgradnje istarske
željeznice 1875. / Ansichten vom Bau der Istrianer Bahn 1875*, Histria
documentum VI, odgovorni urednik / redattore responsabile / odgovorni
urednik / Verantwortlicher Redakteur Dean Krmac, Koper – Capodistria:
Histria Editiones, 2016., 98 str. (Mirjan Flego)** 257
- Egbert Peinhopf, *Eisenbahnen in Istrien. Einst und heute*, Wien: Bahnmedien.at,
2017., 410 str. (David Orlović)** 259

- Brigitta Mader, *Die Prähistorische Kommission der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften 1878-1918***, Mitteilungen der Prähistorischen Kommission, Band 86, Wien: Verlag der Österreichische Akademie der Wissenschaften, 2018., 607 str. (Dunja Glogović) 262
- Ezio e Luciano Giuricin, *Il percorso di un'eredità. La stampa della comunità nazionale nel solco della storia dell'editoria italiana dell'Adriatico orientale***, Etnia XV, Rovigno: Centro di ricerche storiche – Rovigno / Unione italiana – Fiume / Università popolare – Trieste, 2017., 218 str. (Diego Han) 265
- Josip Vretenar – David Orlović, *I giorni a Wagner nella cronaca del Lagerzeitung (1915 – 1918). Piani e strutture dell'accampamento / Dani u Wagneri prema pisanju lista Lagerzeitung (1915. – 1918.). Planovi i struktura logora***, Collana degli Atti N. 42, Rovigno: Centro di ricerche storiche – Rovigno / Unione italiana – Fiume / Università popolare – Trieste, 2016., 722 str. (Igor Jovanović) 268
- Roberto Žigulić, *Stradanje Vele i Male Učke 1944. godine***, Opatija: Udruga antifašističkih boraca i antifašista Grada Opatije, 2017., 84 str. (Igor Jovanović) 271
- Orietta Moscarda Oblak, *Il "potere popolare" in Istria 1945-1953***, Monografie XIII, Rovigno: Centro di ricerche storiche – Rovigno / Unione italiana – Fiume / Università popolare – Trieste, 2016., 442 str. (Bojan Horvat) 274
- Blaženi Francesco Bonifacio: *svećenik i mučenik***, priredio Ilija Jakovljević, Pazin: Josip Turčinović, 2016., 95 str. (Stipan Trogrlić) 282
- 70 godina Ekonomske škole Pula***, glavna urednica Vesna Fabris, Pula: Ekonomska škola Pula, 2018., 379 str. (Igor Jovanović) 286
- Ivan Žagar – David Orlović – Nikša Minić – Luka Tidić, *Turizam medulinske rivijere. Prošlost i sadašnjost turizma u mjestima općine Medulin / Medulin Riviera Tourism. Past and present of tourism in towns of Medulin Municipality***, Medulin: Općina Medulin, 2017., 163 str. (Igor Jovanović) 289
- Mirko Otočan, *Povijest turizma i kulturne baštine Umaga***, Pazin: Josip Turčinović, 2015., 224 str. (Marin Pekica) 293
- Boris Crnogorac, *Nogomet na Bujštini: iz godine u godinu / Il calcio nel Buiese: anno per anno 1912. – 2006/07.***, Umag: vlastita naklada, 2018., 354 str. (Igor Jovanović) 296

- Marija Petener-Lorenzin, Bibliografija zbornika radova znanstvenog skupa „Susreti na dragom kamenu“ (1969. – 2001.),** Pula: Amforapress / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2015., 205 str. (Jasenko Zekić) 298
- Začetki spomeniške službe v Istri / Gli inizi della tutela dei beni culturali in Istria / Počeci konzervatorske službe u Istri,** prispjevki s Študijskega dneva / relazioni della Giornata di studio, Koper – Capodistria, 10-6-2011, Histria Colloquium IV, uredila / a cura di Deborah Rogoznica, Koper Capodistria: Histria Editiones, 2015., 376 str. (Đeni Gobić-Bravar) 302
- Barbanski zapisi,** sv. 6, zbornik radova znanstvenog skupa *Barban i Barbanština od prapovijesti do danas*, ur. Slaven Bertoša, Barban: Općina Barban, 2018., 266 str. (Marko Jelenić) 310
- Dvegrajski zbornik,** br. 4, zbornik radova znanstvenih skupova „Crtice iz povijesti Kanfanarštine“ 2016. i 2017., gl. ur. Marko Jelenić, Kanfanar: Općina Kanfanar / Udruga za očuvanje i promociju nasljeđa – Dvegrajci, 2018., 287 str. (Slaven Bertoša) 311
- Acta Bullerarum III., Momjan i Istra: lokalna zajednica i regija sjevernog Jadrana (povijest, umjetnost, pravo, antropologija) / Momiano e l'Istria: una comunità e una regione dell'Alto Adriatico (storia, arte, diritto, antropologia),** Zbornik međunarodnog znanstvenog skupa / Atti del convegno scientifico internazionale di studi, Momjan – Momiano, 14.-16. VI. 2013., ur. Lorella Limoncin Toth, Buje – Buie: Pučko otvoreno učilište Buje – Università popolare aperta di Buie, 2017., 304 str. (Monika Zuprić) 316
- Časopis za povijest Zapadne Hrvatske,** sv. 10, 2015. (izd. 2016.), 195 str. (Ana Anić Opašić) 322
- Problemi sjevernog Jadrana,** sv. 15, Zagreb – Rijeka 2016., 204 str. (Mirjan Flego) 325
- Problemi sjevernog Jadrana,** sv. 16, Zagreb – Rijeka 2017., 140 str. (Jasenko Zekić) 329
- Histria archaeologica,** sv. 48/2017, Pula 2018., 207 str. (Adriana Gri Štorga) 332
- Ricerche sociali,** sv. 25, Rovinj-Rovigno 2018., 119 str. (Diego Han) 334
- Vržite mi železni križ,** izložba povodom 100. godišnjice završetka Prvoga svjetskog rata, Medulin, 29. rujna – 13. studenoga 2018. (David Orlović) 338
- Od Kapitolijske vučice do habsburškog orla. Biljezi rane riječke prošlosti,** izložba (14. – 24. svibnja) i znanstveni skup (18. svibnja), Rijeka, svibanj 2018. (Irena Radoslav) 340

Međunarodna znanstvena konferencija <i>Migracijska iskustva i nadzor nad migracijama između zbilje i sjećanja</i>, Kopar, 16. travnja 2018. (Igor Jovanović)	344
Festival povijesti Kliofest u Istarskoj županiji 2018., Pula i Pazin, 11. svibnja 2018. (Igor Jovanović)	347
Međunarodni ljetni kamp / ljetna škola <i>Venues of victims / Venues of perpetrators</i>, Pula, 25. – 26. kolovoza 2018. (Igor Jovanović)	348
Međunarodna multidisciplinarna konferencija o putopisima i kulturi putovanja <i>Borders and Crossings</i>, Pula – Brijuni, 13. – 16. rujna 2018. (Igor Jovanović)	349
Seminari u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje za učitelje i nastavnike povijesti u Istarskoj županiji koji poučavaju Građanski odgoj i obrazovanje – školske godine 2017./2018. i 2018./2019. (Igor Jovanović)	351
Seminari u organizaciji Istarske županije za učitelje i nastavnike povijesti koji poučavaju Građanski odgoj i obrazovanje – školska 2017./2018. godina, ožujak – lipanj 2018. (Igor Jovanović)	352
Instruktivni dani za projekt implementacije zavičajne nastave u školskim godinama 2017./2018. i 2018./2019. u Istarskoj županiji s osvrtom na nastavu povijesti, Pazin, 2. listopada 2017., i Pićan, 16. studenoga 2018. (Igor Jovanović)	353
Seminar Hrvatske udruge nastavnika povijesti <i>Decisions and Dilemmas 3: making learning about the EU motivating and meaningful</i>, Pula, 19. svibnja 2018. (Vedran Ristić)	355
Radionica Sensea za novinare i profesore povijesti <i>Kako koristiti arhive i baze podataka sa suđenja za ratne zločine</i>, Pula, 10. i 11. lipnja 2018. (Igor Jovanović)	356
Stručni skup učitelja i nastavnika povijesti Istarske županije, Pazin, 20. lipnja 2018. (Igor Jovanović)	358
Međužupanijski stručni skup <i>Temeljna nastavna umijeća i kompetencije učitelja i nastavnika povijesti u osnovnim i srednjim školama kao priprema za stručni ispit</i>, Rijeka, 2. srpnja 2018. (Igor Jovanović)	359
Edukacija unutar eksperimentalnog programa <i>Škola za život u školskoj 2018./2019. godini za učitelje i nastavnike povijesti Istarske županije</i>, 11. srpnja do 20. kolovoza 2018. (Igor Jovanović)	360

Stručni skup za učitelje i nastavnike povijesti Istarske županije <i>Razvoj temeljnih kompetencija za cjeloživotno učenje i suvremeni pristupi poučavanju i učenju – kritičko mišljenje u nastavi povijesti</i> , Pazin, 29. kolovoza 2018. (Paola Marinčić)	362
Prvi skup Županijskoga stručnog vijeća učitelja povijesti Istarske županije u školskoj 2018./2019. godini , Mađarska, 26. – 28. listopada 2018. (Igor Jovanović)	363
Program e-učenja <i>Strategije učenja i poučavanja</i> za učitelje i nastavnike povijesti Istarske županije (Igor Jovanović)	364
Aktivnost Istarskoga povijesnog društva – Società storica istriana u 2017. godini (Mihovil Dabo)	365
Antonio Pauletich (2. srpnja 1930. – 17. ožujka 2018.). In memoriam (Milan Radošević)	368
Suradnici Collaboratori Sodelavci Contributors	371